На околиці нашого села, якраз над річкою жила собі вдова Ганна. Чоловік її був добрий і славний козак Шуляк, та загинув у бою з татарами. Зосталася Ганна сама з маленькою дочкою Явдошкою. Тож люди на селі так і звали Ганну — Шулячкою.

Лишилося у Ганни невеличке поле біля високої могили, пара воликів та, на згадку про чоловіка, коралове намисто, яке він привіз їй з далекого походу з Туреччини. Гарне намисто — дванадцять разків червоних коралів, ціни неміряної. Ганна була молода і вродлива, та ще й роботяща, але хіба багато жінка без чоловіка зробить? А орати-сіяти треба. Тяжко Ганні орати. Воли не слухаються, плуг важенний, леміш у землю не лізе, ноги за ріллю чіпляються. Помучилася так Ганна до ночі, та й уклалася спати з Явдошкою на возі.

Заснула Ганна як у воду впала: тільки очі заплющила — і вже спить. А вранці прокинулася — що за чудасія? Усе поле виоране, засіяне і заскороджене. Воли розпряжені — сіном собі ремигають, ярма понакривані, та ще й казанок із кулешем на багатті кипить — укипає. Подивилася Ганна кругом, поза кущі позаглядала — нікого не видно. Приїхала вдова додому, та все дивується — хто поле виорав? А вдома дивиться — за ніч хтось тин підправив, ще через ніч хтось дров нарубав. Так ніби хазяїн у хаті з’явився. Уже Ганні і страшно, і цікаво: хто ж це по ночах у неї хазяйнує, та знаку не подає?

Пробувала Ганна підслідити гостя нічного, але тільки ніч наставала, то такий тяжкий сон на вдову находив, що нічого не чула аж до самого ранку.

Уже й місяць минув, уже і другий — а у Ганни все по ночах хтось порядкує.

Пішла Ганна до ворожки, розповіла про таємничого гостя, а та їй і каже:

— Візьми, доню, в руку затисни великодню крашанку, що у церкві святила, то й не візьмуть тебе чари і ти не заснеш. Тоді й побачиш хто до тебе вночі приходить.

Зробила Ганна, як ворожка веліла: взяла у руку крашанку червону, сіла в садочку під яблунею, та й чекає.

Село поснуло — тихо стало, на місяць хмарка насунула. Коли це дивиться Ганна — заходить у двір козак високий, ставний, красивий. У руці спис тримає, а на поводі коня веде. Козак весь у чорному — шапка на ньому чорна, кирея чорна, шаровари чорні, тільки лице біліє та очі горять.

Устромив козак списа у землю, припнув до нього коня, а сам жупана чорного шовкового скинув, рукави засукав, та й заходився криничку підправляти у садочку. Та так гарно та вправно — робота ніби сама робиться, сокира в руках аж виспівує.

Задивилася Ганна на козака, аж замилувалася. Такий уже гарний та роботящий. А перед ранком заіржав кінь, копитом забив Козак у сідло скочив, та й гей із двору.

З того часу стала Ганна по ночах козака піджидати, та нищечком підглядати за ним — сподобався він їй.

А якось вночі козак той чорний лагодив ясла у хліві, під ранок скочив на коня, та й поїхав. А Ганна вранці подоїла — аж молоко скисло! "Ох, — думає Ганна, — щось тут нечисте, раз молоко від нього кисне".

Побігла Ганна знову до ворожки і розповіла все як є.

— Ой, доню, недобрий то знак, — каже ворожка, — це вже якась нечиста сила до тебе внадилася. Зроби от що — придивись, де він до тебе у двір входить. Як вночі зайде — ти на тому місці на землі хреста

намалюй. Нечистий такий закон мас якою дорогою зайшов, такою і вийти мусить. А той хрест його не пустить — тут його і впіймаєш. Тоді й узнаєш, хто він Тільки ж гляди не випусти його!

Діждалася Ганна ночі, та й жде, коли чорний козак з’явиться. Опівночі заїздить той у двір, коня припнув і до роботи взявся А Ганна тишком-нишком до воріт пробралася і на землі хреста намалювала.

Під ранок кінь копитом забив, заіржав, козак у сідло скочив — і до воріт А у воротах кінь дибки став, наче на стіну наштовхнувся. Козак глянув — аж на землі хрест намальований! Зблід козак ще дужче, глянув по подвір’ї — і побачив Ганну за діжкою.

— Отак ти, Ганно, мені за добро моє платиш? — каже козак. — Згубити мене надумала?!

— Ні, козаче, — каже Ганна. — не хочу я тебе згубити, а тільки хочу знати, хто ти, чому мені допомагаєш і чого ховаєшся? Чи не буде мені біди якої від тебе?

— Ні, Ганно, не буде тобі біди від мене, — каже козак, — а тільки не можу я тобі розказати про себе. Та, видно, доведеться, бо як ти хреста не зітреш і мене ранок застане, то загину я без сліда. Давно те діялося… Гнала наша сотня татар, багато ми їх посікли, та ще більше не встигли. Зупинилися на ніч у цьому лісі, а мене лишили на чатах. Повкладалися, поснули козаки. А я натомився, та й задрімав стоячи, на списа спершись. А серед ночі наскочили татари-ординці недобиті, посікли-порубали сонних запорожців, тільки я й лишився. А отаман наш за те, що через мене вся наша сотня полягла, помираючи, закляв мене страшним закляттям, щоб я світу білого не бачив і щоб сонце на мене не світило. Так відтоді лише вночі, в темінь я можу по світу ходити, а вдень мушу ховатися у тій високій могилі, де мої братчики порубані лежать. Тільки-но на сонці з’являюся — то згорю, спопелію в ту ж мить і пропаду навіки. А тебе, Ганно, я примітив, коли ти поле орала біля могили козацької, і

полюбив тебе одразу. Через те я і ходжу до тебе і допомагаю тобі, та й сам за роботою скучив, за життям людським.

Вислухала вдова чорного козака, і так їй жалко його стало, що вона заплакала.

— Їдь, козаче, не тримаю я тебе. Треба було тобі зразу мені все розказати-відкритися, бо і ти мені любим став, а тепер бачу я, що не бути нам разом.

Стерла Ганна хреста, і козак з конем щезли, бо сонце вже сходило. З того часу чорний козак більше до Ганни не приходив, а вона все сумувала та про нього згадувала.

Уже літо проминуло, настала осінь. Якось задиміло, загорілося село з трьох боків — орда татарська за ясиром-полоном примчала. Не встигли козаки за шаблі вхопитися, як татари купами навалилися — по четверо-п’ятеро на одного. Хоч як билися хлопці наші,а таки не сила справитися — хто порубаний лежить, хто стрілою пробитий, а хто сирицею скручений. А татари вже по селу женуться, людей арканами ловлять, хати підпалюють. Люди ховаються хто куди може, а татари по двору і погребах нишпорять — полон шукають.

Уже ординці до Ганниної хати добралися. Ганна вхопила Явдошку на руки, та й побігла ховатися у плавні на річці. Перебрела через воду і знайшла в очереті острівець. Сіла та й сидить тихенько. Туди ще люди прибилися, ще, всі сидять — не дишуть. А на березі крик чути, татари то одного, то іншогосхопили. і все ближче і ближче їх алалакання чути.

А Явдошці холодно стало, і вона заплакала. Як Ганна не вмовляла дочку, та все плаче і плаче — маленька, не розуміє.

Тоді Ганна розірвала своє намисто коралове дорогоцінне, та й стала по одній намистині у воду кидати:

— Дивись, Явдошко, бовть водичка, бовть!

Поки намистиночки падають — Явдошка дивиться і не плаче. Ось уже один разочок коралів скінчився, ось уже другий, п’ятий. А як остання намистинка у воду бовтнула, Явдошка знову заплакала. Тут уже татари почули і в очереті людей знайшли і похапали.

Пов’язали татари ясир і погнали Чорним шляхом у Крим. Добралися ординці до лісу з полоном, та й зупинилися ночувати біля могили. Весело їм, добре: багато полону захопили, та й козаків не видно і не чути. Нема кому на татар напасти та ясир відбити. Стемніло зовсім, затихло все. і раптом така втома на всіх напала, такий сон зморив, що всі поснули. Тільки Ганна не спить.

Бачить Ганна — наче тінь чорна носиться межи татарвою. То один схопиться зі сну та впаде, то другий, а якийсь устигне ятагана вихопити, та не встигне замахнутися, а вже на землі лежить, чорною кров’ю підпливає.

Придивилася Ганна — аж то її козарлюга на коні поміж ординців літає, весь у чорному, його й не видно.

Майже всіх татар-нападників поклав козак. Ще з десяток лишилося — аж тут уже сонце сходить. Треба козакові зникати, бо згорить. А він тільки Ганні всміхнувся, вусом повів і шаблю міцніше стиснув. Зійшло сонце, посхоплювалися татари, побачили чорного козака і кинулися всі на нього. Хто з арканом, хто з луком, хто з ятаганом. А козарлюга колесом носиться, лином звивається, вітряком крутиться, від стріл шаблею відмахується, аркани на списа ловить, ногами ятагани вибиває. Закрутив, завертів татар кругом себе — один з десятком справляється! Побив-положив усіх, а мурзу їхнього на списа підняв.

Ганна очі руками затулила, глянути боїться, як козак горітиме. Коли чує, люди радіють. Дивиться — стоїть перед нею її любий. Жупан

порубаний, шапка стрілою пробита, весь у ранах, і сміється! А сонечко на нього світить, і нічого йому поганого немає!

Обійняв козарлюга Ганну та й каже:

— Простився мені гріх мій! Пропало страшне закляття — тепер будемо ми разом!

Бо хто крові своєї за людей не шкодує, хто за правду грудьми встає, хто землю свою боронить, та ще й любить вірненько, того шабля не тне, чари не беруть і кулі від того відскакують!

Ой ти станеш з шабелькою,

А я з кулаками,

Ой щоб слава не пропала

Межи козаками!